

Adroddiad at:	Cabinet Cyngor Sir Ddinbych
Dyddiad y Cyfarfod:	19 Chwefror 2013
Aelod/Swyddog Arweiniol:	Pennaeth Gwasanaethau i Oedolion a Busnesau
Awdur yr Adroddiad:	Swyddog Comisiynu (Gofalwyr)
Teitl:	Strategaeth Gwybodaeth ac Ymgynghori Gofalwyr Gogledd Cymru

1. Beth yw cynnwys yr adroddiad?

Mae'r adroddiad yn cyfeirio at weithredu Mesur Strategaethau ar gyfer Gofalwyr (Cymru) 2010 (y Mesur Gofalwyr) fel yr amlinellir bellach yn Strategaeth Gwybodaeth ac Ymgynghori Gogledd Cymru 2012 - 2015 (y Strategaeth Ranbarthol - Atodiad 1).

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Yn unol â gofynion y Mesur Gofalwyr, mae drafft terfynol y Strategaeth Ranbarthol wedi'i gymeradwyo gan Lywodraeth Cymru.

Mae gofyn bellach i bob un o'r chwe Awdurdod Lleol yng Ngogledd Cymru i graffu a chymeradwyo'r Strategaeth Ranbarthol.

Mae'r adroddiad hwn yn rhoi amlinelliad cryno ar sut y mae'r Strategaeth Ranbarthol yn mynd i'r afael â gofynion y Mesur Gofalwyr.

Cafodd yr adroddiad ei ystyried gan Bwyllgor Craffu Partneriaethau Sir Ddinbych ar 31 Ionawr 2013, a chytunodd y pwyllgor i gefnogi gweithredu'r Strategaeth.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod y Pwyllgor yn:

- 3.1 cymeradwyo Strategaeth Gwybodaeth ac Ymgynghori Gofalwyr Gogledd Cymru a'r ymdriniaeth bartneriaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r trydydd sector o ran ei gweithredu.

4. Manylion yr adroddiad.

Cafodd Rheoliadau Strategaethau ar gyfer Gofalwyr (Cymru) 2011 eu cymeradwyo gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ar 6 Rhagfyr 2011. Cafodd y Mesur, y Rheoliadau a'r Arweiniad ar weithredu'r Mesur eu cyhoeddi ar ôl hynny i holl Fyrddau ac Ymddiriedolaethau Iechyd Lleol, ac i'r Gwasanaethau Cymdeithasol (yr 'awdurdodau dynodedig') ym mis Ionawr 2012.

Dyma'r tro cyntaf i ddyletswyddau statudol o ran Gofalwyr gael eu gosod ar awdurdodau lleol yng Nghymru.

Yn ei gyfarfod ar 9 Chwefror 2012, derbyniodd Pwyllgor Craffu Partneriaethau Sir Ddinbych adroddiad a oedd yn amlinellu gofynion y Mesur Strategaethau ar gyfer Gofalwyr (Cymru) 2010 newydd, ac yn benodol y gofyniad i gyhoeddi a gweithredu Strategaeth Gwybodaeth ac Ymgynghori ar gyfer Gofalwyr.

Mae Byrddau Iechyd Lleol wedi'u dynodi fel yr 'awdurdod arweiniol' wrth weithredu Rheoliadau Mesur ar gyfer Gofalwyr.

Sefydlwyd Grŵp Strategol Arweinwyr Gofalwyr Gogledd Cymru (NWCSLG) yn 2011 i ddatblygu'r Strategaeth Ranbarthol. Bydd yn parhau i gyfarfod a gweithredu fel y gweithgor partneriaeth i ddatblygu'r camau a amlinellir yn y Strategaeth Ranbarthol. Yn ychwanegol, mae Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr wedi sefydlu Bwrdd Prosiect Mesur Strategaethau ar gyfer Gofalwyr (Cymru) i graffu gwaith y NWCSLG a chynnig cyngor a sicrwydd i'r Bwrdd Iechyd ei fod yn bodloni ei gyfrifoldebau o ran y Mesur Gofalwyr. Mae'r Bwrdd yn cynnwys cynrychiolaeth gan awdurdodau lleol a'r trydydd sector.

Wrth gymeradwyo'r Strategaeth Ranbarthol, daeth Llywodraeth Cymru i'r casgliad bod hon yn "Strategaeth ragweithiol, gyda ffocws da ar ganlyniadau ac yn sail iddi y mae meddwl clir am yr hyn a allai fod angen ei wneud yn wahanol er mwyn eu cyflawni. Mae'r Strategaeth yn dangos gweithio cryf mewn partneriaeth rhwng y Bwrdd Iechyd, y chwe Awdurdod Lleol a sefydliadau'r Trydydd Sector".

Serch hynny, roedd rhai meysydd i'w gwella. Yn eu plith yr oedd yr angen am bennod ar wahân ar ofalwyr ifanc (fel sy'n ofynnol gan yr Arweiniad); cryfhau rhai o'r Camau Allweddol ar gyfer Blwyddyn 3, yn enwedig y rheini ar hyfforddi staff a gofalwyr; a nodi sut y bydd y Strategaeth yn perthyn i gymunedau Pobl Dduon a Lleihafrioedd Ethnig a grwpiau eraill gyda nodweddion gwarchoddedig. Mae angen cryfhau hefyd ar elfen iechyd meddwl y Strategaeth (roedd hyn yn wendid ar draws y Strategaethau yn gyffredinol, ac mae Llywodraeth Cymru yn edrych ar ffyrdd o gefnogi'r Byrddau Lleol gyda hyn).

Amcanion allweddol y Strategaeth Ranbarthol yw:

- Bydd holl weithwyr proffesiynol y GIG ac awdurdod lleol yn ymwybodol o'u cyfrifoldebau mewn perthynas â'r Mesur Gofalwyr trwy godi ymwybyddiaeth a hyfforddiant staff ar bob cyfle.
- Bydd gofalwyr yn cael eu hadnabod ar y cyfle cynharaf.
- Bydd gofalwyr yn derbyn gwybodaeth ddigonol yn amserol yn unol â'u hanghenion.
- Os yw caniatâd cleifion yn cael ei ymatal, bydd gofalwyr yn derbyn cymaint o wybodaeth ag y gellir ei rhannu heb dorri cyfrinachedd cleifion er mwyn galluogi iddynt ymgymryd â'u rôl yn ddiogel.
- Bydd pob gofalwr yn cael ei hysbysu o'i hawl i asesiad annibynnol o'i anghenion cefnogaeth fel gofalwr
- Bydd gofalwyr yn chwarae rhan yn rheolaidd ym mhob proses benderfynu yn ymwneud â rheoli gofal.
- Staff GIG yn gallu cyfeirio gofalwyr dynodedig at sefydliadau cefnogi gofalwyr.

Er mwyn bodloni'r amcanion hyn, mae'r Strategaeth Ranbarthol yn amlinellu camau allweddol mewn perthynas â:

- Adnabod a Chyfeirio Gofalwyr
- Asesiadau Anghenion Gofalwyr
- Darpariaeth gwybodaeth
- Cyfathrebu ac ymgynghori gyda Gofalwyr
- Hyfforddi Staff a Hyfforddi Gofalwyr
- Monitro effaith y Mesur Gofalwyr

5. Sut y mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r dyletswyddau statudol y mae'r Mesur Gofalwyr yn gosod ar y bwrdd iechyd, yn mynd i'r afael â materion demograffig mewn perthynas â niferoedd cynyddol o unigolion sy'n ymgymryd â rôl gofalu, yn enwedig o ran cefnogi poblogaeth sy'n heneiddio. Hefyd, bydd cefnogaeth gynyddol i Ofalwyr Ifanc yn helpu i fynd i'r afael â'r anghenion a amlinellir yn Strategaeth Gofalwyr Ifanc Sir Ddinbych, gyda chyswllt Addysg fel partner allweddol.

Mae Cynllun Mawr Sir Ddinbych yn nodi y bydd yn cefnogi datblygiad Strategaeth Ranbarthol, ac yn cefnogi gweithredu camau'r Strategaeth. Yn ei dro, bydd datblygiad y Strategaeth Ranbarthol yn cefnogi'r mesurau perfformiad sydd wedi'u cynnwys yn y Cynllun Mawr o ran nifer y Gofalwyr a adnabuwyd ac a aseswyd. Fel y nodir yn 6 isod, serch hynny, bydd yn bwysig monitro'r effaith y bydd hyn yn ei chael ar wasanaethau a gomisiynir yn Sir Ddinbych.

6. Faint y bydd yn costio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Bydd y dyraniadau a ganlyn ar gael i Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i gefnogi gweithredu'r strategaeth ranbarthol ar draws Gogledd Cymru:

Ebrill 2012 £97,436

Diwedd 2012 £97,436 + £18,559 – i gefnogi cyflwyno pennod Gofalwyr Ifanc y strategaethau.

Bydd y dyraniad cyntaf ar gyfer byrddau iechyd ac awdurdodau lleol i dalu am gostau sy'n gysylltiedig â hyfforddi a chodi ymwybyddiaeth o'r mesur newydd ymhlith staff perthnasol i sicrhau eu bod yn gyfarwydd â phob agwedd ar y Mesur newydd. Mae rhan o'r ariannu hwn yn cael ei ddefnyddio i ariannu swydd Cydlynnydd Mesur Gofalwyr wedi'i lleoli ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr i weithredu'r Cynllun Gweithredu Strategaeth Ranbarthol.

Mae effaith y Mesur newydd yn debyg o arwain at nifer cynyddol o Ofalwyr yn cael eu hadnabod ac yn cael eu cyfeirio ymlaen i dderbyn asesiad statudol gan yr awdurdod lleol.

Nid yw'n hysbys beth fydd effaith adnabod gofalwyr yn gynt, gan hynny bydd yn rhaid monitro'r potensial ar gyfer cynnydd mewn nifer o atgyfeiriadau i ystyried materion gallu a goblygiadau ar wasanaethau yn y dyfodol.

7. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal?

Mae ymgynghori ar ddatblygiad y Strategaeth Ranbarthol wedi bod trwy fforymau a rhwydweithiau Gofalwyr cyfredol, ac maen nhw wedi'u cydlynu gan NWCSLG. Bydd ymgynghori â Gofalwyr a chynrychiolwyr o'r trydydd sector yn parhau gyda gweithredu'r Strategaeth Ranbarthol.

Bu'r Pwyllgor Archwilio Partneriaethau yn trafod Strategaeth Gwybodaeth ac Ymgynghoriad Gofalwyr Gogledd Cymru 2012 - 2015 yn ei gyfarfod ar 31 Ionawr 2013 ac mae'r Pwyllgor yn cefnogi egwyddorion ac amcanion y Strategaeth a'r Mesur Gofalwyr ac yn cefnogi gweithio mewn partneriaeth gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a'r trydydd sector ar gyfer ei gweithredu. Fodd bynnag, cododd y pwyllgor amheuan a fyddai'r cynlluniau presennol ar gyfer gollwng cleifion o'r ysbyty, ble roeddynt yn bodoli, yn ddigon i gyfeirio gofalwyr at y cymorth mwyaf priodol a'r gefnogaeth sydd ar gael iddyn nhw ac i'r person sy'n gofalu amdany'n nhw. Dylai cynlluniau cynhwysfawr ar gyfer gollwng o'r ysbyty fod yn elfen allweddol o'r pecyn gwybodaeth a bod ar gael i'r claf ac i'r gofalwr er mwyn iddyn nhw gael y gefnogaeth angenrheidiol. Roedd y Pwyllgor Archwilio hefyd yn awyddus i sicrhau fod gofalwyr ifanc a gofalwyr hŷn yn cael eu cyfeirio a'u cefnogi'n ddigonol a bod adnoddau digonol ar gael i gefnogi'r Strategaeth.

8. Datganiad y Prif Swyddog Ariannol

Dylai'r costau i'r Cyngor o weithredu'r strategaethau gael eu cadw o fewn yr ariannu sydd ar gael. Dylid adolygu'n gyson yr effaith yn y tymor hwy ar wasanaeth ac yn ariannol o weithredu'r strategaethau.

9. Pa risgiau sy'n bodoli ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w gostwng?

Fel y nodwyd yn flaenorol, y risgiau i'r awdurdod yw'r posibilrwydd na fyddant yn gallu bodloni'r galw am geisiadau am asesiadau Gofalwyr statudol, a'r galw am gefnogaeth gan ein gwasanaethau a gomisiynir ar gyfer Gofalwyr. Gan hynny, mae'n bwysig bod hyn yn cael ei fonitro'n agos a bod opsiynau amgen ar gyfer cynnal yr asesiadau yn cael eu hystyried ar y cyd ag iechyd.

Swyddog Cyswllt:

Swyddog Comisiynu (Gofalwyr)

Ffôn: 01824 706658